

DISKUSSION/DISCUSSION

Om »Benjamin fra Tudela« - en kommentar.

I *Nordisk Judaistik* VOL. 14 No. 1 1993, side 71-79 blev der bragt en artikel »Benjamin fra Tudela. Rejsedagbog« af L. Kupczyk-Lewin. Udover mange sjukskejl forekommer der en del faktisk forkerte eller problematiske oplysninger i artiklen:

1) Oplysningen om, at der skal have været jøder på Den Iberiske Halvø fra år 581 før Kristi fødsel (side 71), er ny for mig. I de bøger, jeg har læst angives det 2. eller 3. århundrede før vor tidsregning som det formodet tidligste tidspunkt for jødiske bosættelser på halvøen.

2) Muslimerne erobrede ikke Spanien i det 7. århundrede, sådan som forfatteren skriver side 71, men derimod i starten af det 8., nærmere bestemt år 711, og der var, mig bekendt, ikke tale om nogen såkaldt guldalder straks efter muslimerens indtog.

3) Den spanske inkvisition forfulgte ikke jøder og var ikke årsagen til guldalderens endeligt, således som det hævdes på side 72. Inkvisitionen begyndte først sit virke i 1481, og jødernes tilbagegang i det kristne Spanien startede allerede omkring midten af det forudgående århundrede.

4) Kupczyk-Lewin skriver, ligeledes på side 72, at det var indlysende, at der var et stort behov blandt jøderne for at opretholde de indbyrdes relationer »i en tid - korsfaretiden - hvor tolerance og protektion ikke var et udbredt fænomen,...« Det kan selvfølgelig ikke udelukkes, at der virkelig var et sådant behov blandt de europæiske jøder generelt, men det er alt andet end indlysende, at en spansk jøde som Benjamin ville forlade sit land, som var forskånet for korsfarernes hærgen, til fordel for et udland, hvor tilværelsen var langt mere usikker for en jøde.

5) De på side 72 refererede forfølgelser i kongeriget Cordoba kan kun have været almohadernes, eftersom Benjamin påbegyndte sin rejse i 1160'erne. Almohaderne regerede den muslimsk kontrollerede del af Spanien fra 1145-1232, og skulle man finde asyl til de af almohaderne forfulgte jøder, var det mest oplagt og nærliggende at finde det i den kristne del af Spanien. Det er derfor alt andet end sandsynligt, som Kupczyk-Lewin skriver, »at Benjamin begav sig ud på sin rejse for at finde asyl til sine hjemløse brødre.«

På denne baggrund må man spørge artiklens forfatter, hvor i al verden hun har sine oplysninger fra. Litteraturhenvisninger er der jo næsten ingen af, og det er derfor helt uigennemskueligt, hvad det er for »forskere« der refereres til.

Keld Skovmand